

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพแวดล้อม และการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาคของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยขอเสนอภาพรวมของผลการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของเทศบาล ตำบลจุมพล อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ทางด้านกายภาพและทางด้านสังคม ช่วงการเตรียมงาน (ก่อนการจัดงาน) ระหว่างการจัดงาน และภายหลังการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณะผู้จัดงาน กลุ่มผู้ให้บริการ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลจุมพล ผู้จัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค สามารถจำแนกออกได้ดังนี้
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 4 คน ผู้จัดงาน จำนวน 11 คน ผู้ให้บริการ และประชาชนในชุมชน 3 จุด จำนวน 69 คน และ นักท่องเที่ยว จำนวน 3 จุด จำนวน 308 คน รวมทั้งหมด 392 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.1 ภาพถ่าย และ แบบสำรวจ ประกอบคำบรรยาย ก่อนการจัดงาน ระหว่างการจัดงานและหลังการจัดงาน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม

3.2 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ชุด ดังนี้

3.2.1 แบบสอบถาม ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามคนในพื้นที่ เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการเตรียมงาน จำนวน 10 ข้อ

3.2.2 แบบสอบถาม ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามคนในพื้นที่ เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการจัดงาน จำนวน 10 ข้อ

3.2.3 แบบสอบถาม ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามคนในพื้นที่ เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการเก็บงาน ภายหลังการจัดงาน จำนวน 10 ข้อ

3.2.4 แบบสอบถาม ชุดที่ 4 เป็นแบบสอบถามนักท่องเที่ยว สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศกาลบั้งไฟพญานาค เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับเทศกาลบั้งไฟพญานาค จำนวน 14 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ด้วยตนเอง

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสำรวจ ไปสำรวจพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย บันทึก โดยใช้กรอบแนวคิด เจาะลึกจากของจริง วาดแผนที่

4.3 ผู้วิจัยไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยแบบสอบถามชุดที่ 1-3 ผู้วิจัยจะเก็บเป็น 3 ระยะ คือ ระยะการเตรียมงาน ระยะการจัดงาน และระยะการจัดเก็บงาน

4.4 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม ชุดที่ 4 แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเทศกาลบั้งไฟพญานาค

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 จากภาพถ่าย แผนที่ และแบบสำรวจ จะใช้วิธีการบรรยายตามสภาพที่แท้จริงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ได้

5.2 จากแบบสอบถามชุดที่ 1 ถึง 4 วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง นำมาจัดเรียงลำดับตามปริมาณของผู้ตอบ และการบรรยายวิเคราะห์เนื้อหาตีความ จากคำตอบในแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

วันที่ 18 ตุลาคม 2548 เป็นคืนวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งตรงกับวันออกพรรษา เทศบาลตำบลจุมพล จัดให้มีงานเทศกาลบุญประจำปีบั้งไฟพญานาค มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาปักหลักเพื่อเฝ้ารอดูปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ซึ่งเป็นลูกไฟสีแดงอมชมพูพุ่งขึ้นจากกลางลำน้ำโขง ในคืนวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี จุดใหญ่ที่นักท่องเที่ยวปักหลักรอชมซึ่งเป็นจุดสำคัญที่มีสถิติการเกิดบั้งไฟพญานาคขึ้นเป็นประจำ ได้แก่ ทำน้ำวัดหลวง ทำน้ำวัดไทย และทำน้ำวัดจอมนาง จากการที่ผู้วิจัยได้พบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พอสรุปได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมระยะก่อนการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

อำเภอโพธิ์ชัยเป็นอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุด และใหญ่ที่สุดในจังหวัดหนองคาย มี 11 ตำบล ได้แก่ จุมพล วัดหลวง กุดบง ชุมช้าง พุ่งหลวง เหล่าต่างค่านาหนัง เข็ม บ้านโพธิ์ บ้านผือ และสร้างนางขาว ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงไม่แปลกที่จะมีวัดต่างๆ รายล้อมทั้งตัวอำเภอ ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นที่อยู่ มานานหลายช่วงอายุ จึงจะยังคงเห็นความเป็นพื้นเมืองของอาคารบ้านเรือนในบางซอย อย่างเช่น ซอยท่าเรือ (ตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภอโพธิ์ชัยในปัจจุบัน) ที่เมื่อ 30-50 ปีที่แล้วเป็นซอยที่ถือได้ว่า ซอยเศรษฐกิจ เพราะเป็นท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างไทย ลาว จึงเป็นที่มาของซอยท่าเรือในปัจจุบัน

สภาพที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนเทศบาล ตำบลจุมพลเป็นตำบลใหญ่ มีประชากรอาศัยอยู่มาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตัวอำเภอมักจะสร้างบ้านด้วยคอนกรีตเป็นคึกแถว อาคารพาณิชย์ ทำการค้าขาย ก่อนข้างแออัด สภาพทั่วไปสะอาด ออกจากตัวเมืองไปหน่อยก็จะเป็นบ้านไม้ยังมีวิถีชีวิตแบบพื้นบ้านแบบเรียบง่าย เป็นชุมชนแบบกึ่งชนบท ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนผัก ตามฝั่งแม่น้ำโขงมีบรรยากาศเป็นธรรมชาติ สงบร่มเย็น บ้านเรือนถูกปลูกสร้างใกล้ริมลำน้ำโขง ภายหลังจากที่น้ำโขงลดลงก็จะเป็นลานลาดลง

และมีชั้นบันไดที่ชาวบ้านเตรียมไว้เพื่อการทำกรเกษตรหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว
เหมาะสำหรับนั่งชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค

ถนนหนทาง การจราจรเป็นไปตามปกติ รถวิ่งตามท้องถนนเป็นปกติ
สภาพการจราจรคล่องตัว สะดวกสบาย เนื่องมีการขยายขอบถนนหนองคาย – โพนพิสัย
ก่อนเข้าถึงตัวอำเภอ ประมาณ 10 กิโลเมตร ให้กว้างขึ้น

สภาพของน้ำ สภาพของแม่น้ำโขง ระดับน้ำยังสูง ไหลค่อนข้างนิ่ง แต่เร็ว
ใส สีทอง คุณสะอาดตามธรรมชาติ พอสมควร บางครั้งจะเห็นซากไม้ที่ถูกน้ำกัดเซาะไหลผ่าน
แต่สิ่งสกปรกที่ไหลตามลำน้ำไม่ค่อยปรากฏมากนัก

สภาพอากาศ อากาศดี เย็นสบาย น่านั่งพักผ่อน ไม่ค่อยร้อนมากนัก อุณหภูมิอยู่
ระหว่าง 24-28 องศาเซลเซียส ท้องฟ้าโปร่งใส ตอนกลางวัน แดดร้อนพอสมควร
ส่วนในตัวเมืองอากาศร้อนอบอ้าว อับชื้น แออัด

สภาพบริเวณพื้นที่การจัดงาน ชุมชนแต่ละแห่ง 3 ชุมชน คือ ชุมชน
วัดหลวง ชุมชนวัดไทย และชุมชนวัดจอมนาง ได้จัดเตรียมสถานที่ไว้รองรับการเข้าร่วมชม
ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค มีเก้าอี้สำหรับคนนั่งริมฝั่งโขง ส่วนชุมชนวัดไทยได้จัดเตรียม
สถานที่ไว้ประกอบพิธี บูชาบวงสรวง พญานาค จุดชมปรากฏการณ์ทั้ง 3 จุด คุณสะอาด
พื้นที่กว้างพอสมควร เนื่องจากการบูรณะเพื่อเตรียมพร้อมในการจัดงาน ส่วนริมฝั่งแม่น้ำ
ก็จะมีพื้นที่ซึ่งเป็นดินงอกออกไป ลาดลดระดับลงไป ซึ่งเป็นที่ปูเสื่อนั่งชมปรากฏการณ์
บั้งไฟพญานาคของนักท่องเที่ยว

สภาพพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว ในส่วนที่เป็นเขื่อนกันน้ำซึ่งทำไว้ป้องกันการ
พังทลายของตลิ่ง ถูกทำเป็นถนนรถเดินได้ส่วนหนึ่ง สำหรับคนเดินอีกส่วนหนึ่ง เหมาะ
สำหรับการเดินเล่นชมทิวทัศน์สองฝั่งยามเย็น พื้นที่บริเวณดังกล่าวนี้ ทั้งสามชุมชนได้
จัดเตรียม เก้าอี้ ม้านั่ง ริมฝั่งแม่น้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว ถัดจากเขื่อนกันน้ำที่เป็นพื้นดิน
ก็จะจัดให้พ่อค้า แม่ค้า จับจองเช่า เพื่อทำการขายสินค้า

สภาพของสถานที่ทางราชการที่บริการประชาชน หน่วยงานราชการต่างๆ
ก็พากันเตรียมการบริการไว้รองรับนักท่องเที่ยว หน่วยงานของตำรวจจัดกำลังเจ้าหน้าที่ไว้
บริการ ฝ่ายปกครองจัดกำลังของอาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.) อาสาพัฒนาและป้องกันภัย

ฝ่ายพลเรือน (อพ.ปร.) โรงพยาบาล แพทย์ สาธารณสุข หน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดเตรียมสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงเรียน วัด และส่วนของเอกชน

1.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะของวิถีชีวิตชุมชนที่ปรากฏของชาวบ้านก่อนวันออกพรรษา วิถีชีวิตชาวบ้านเป็นแบบเรียบง่ายตามวิถีคนชนบท มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และจิตใจแบบชาวพุทธ เมื่อมีการจัดงานจะมีผู้คนจากทั่วสารทิศ มาร่วมงาน และทำบุญตามควร แต่แฝงด้วยความเชื่อเรื่องผีตางวิญญาณ โดยเฉพาะพญานาค ซึ่งมีความผูกพันกับเขามาเป็นระยะเวลายาวนาน ก่อนถึงวันออกพรรษาชาวบ้านในอำเภอโพธิ์พิสัย มักจะพบเห็นเหตุการณ์ประหลาดที่เกี่ยวข้องกับพญานาคให้เห็นเป็นประจำทุกปี เช่น มีรอยพญานาคเกิดขึ้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขง มีจอมปลวกพญานาคใต้ศาลาวัด สิ่งเหล่านี้ ได้สร้างความเชื่อและศรัทธาให้กับชาวโพธิ์พิสัย และชาวจังหวัดหนองคายว่า พญานาคมีอยู่จริง และบั้งไฟพญานาคก็เป็นสิ่งยืนยันถึงความศรัทธามาช้านาน และที่บริเวณปากห้วยหลวง พิธีบวงสรวงศาลเจ้าแม่สองนางและเชิญร่างทรงมาประทับที่ศาลเจ้าแม่สองนางและ ศาลเจ้าปู่ย่าริมปากห้วยหลวงเขตเทศบาลตำบลจุมพลเป็นประจำทุกปี

การดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นไปอย่างเรียบง่าย ชาวบ้านก็ประกอบอาชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคล ดำรงชีวิต โดยอาศัยธรรมชาติบ้าง เช่น ทำประมงนำจืดแบบชาวบ้านในลำน้ำโขง ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองก็ประกอบอาชีพค้าขาย ทั้งนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความพร้อมเพรียงกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมใจกันออกกฏกติกา มีการวางกฎระเบียบของชุมชนเป็นอย่างดี เช่น การจุดประทัดซึ่งทำให้เกิดความรำคาญ เป็นสิ่งที่ห้ามไว้มิให้กระทำในวันงานเทศกาล

ระเบียบ กฏเกณฑ์ชุมชน ชาวบ้านได้กำหนดกฏเกณฑ์ หลายประการ เช่น การห้ามจุดประทัด การรณรงค์เรื่องการทำขยะลงถังขยะ การช่วยกันรักษาความสะอาด ห้ามมิให้มีการทะเลาะวิวาท มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย กำหนดจุดจอดรถ กำหนดจุดชมบั้งไฟ กำหนดจุดขายสินค้า

2. สภาพแวดล้อมระหว่างงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพที่อยู่อาศัยของชุมชน ผู้คนจากทั่วสารทิศเดินทางเข้ามาขึ้นความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนตึกคึกครื้น ผู้คนหนาแน่นขึ้นส่วนมากจะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล มีร้านค้าและบริการหลากหลาย สถานที่บางแห่งเช่นวัดบางวัดก็มีการเก็บค่าจอดรถ มีการวางเดินที่พักรอคอย และชาวบ้านบางส่วนก็ทำที่พักให้นักท่องเที่ยว การที่ผู้คนเข้ามามาก การจับจ่ายใช้สอยก็มาก หมายถึงเป็นการทำให้เศรษฐกิจดี คนมากมีผลทำให้ ชีวิตความเป็นอยู่รุ่มรวย ชะยะประเภทต่างเริ่มปรากฏ เพิ่มปริมาณมากขึ้น

สภาพถนนหนทาง การจราจรคับคั่งจนถึงขั้น ยานพาหนะจากที่ต่าง ๆ วิ่งเข้าสู่ตัวเมืองโพนพิสัย มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรคอยอำนวยความสะดวก รถติดซึ่งไม่เคยปรากฏให้เห็น ถนนหนทางคับแคบลงไป เกิดอุบัติเหตุจากการเฉี่ยวชนกันจนถึงขั้นเสียชีวิต

สภาพของน้ำ น้ำในแม่น้ำเริ่มขุ่น น้ำตามคลองเริ่มมีสิ่งสกปรกปรากฏเห็นเศษขยะเกลื่อนกลาด น้ำไหลเชี่ยว ไหลลงตามปกติ มีการไหลเรือไฟตามน้ำ

สภาพอากาศ ตอนกลางวันค่อนข้างร้อนอบอ้าว ตอนค่ำอากาศเริ่มเย็นสบาย แต่พอกกลางคืนฝนเกิดตกพริ้วๆ ระหว่างนั่งชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค

สภาพบริเวณพื้นที่การจัดงาน เต็มไปด้วยผู้คนมาชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นที่ดูคับแคบลงทันที การสัญจรไปมาลำบากขึ้นเหมือนกับเดินอยู่ตลาดนัดเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยว ร้านค้าและผู้คนอื่นๆ ทำให้สถานที่ที่กว้างๆ กลายเป็นสถานที่ที่คับแคบลงทันที สภาพแวดล้อมทั่วไปค่อนข้างสกปรก สามารถมองเห็นขยะมูลฝอยได้ไม่ยาก

สภาพพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว ผู้คนมากขึ้น รุ่มรวยมากขึ้น แออัด คับแคบ ไม่น่าอยู่ ตึกคึก หนาแน่น มีการจัดตั้งชุมชนขายสินค้ามากมาย มีการเก็บค่าจอดรถ

สภาพของสถานที่ทางราชการ มีประชาชนจำนวนมากติดต่อราชการ โดยเฉพาะสถานีตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องคอยบริการประชาชนตลอด 24 ชั่วโมง อาสาสมัครจากที่ต่างๆ พร้อมใจกันคอยให้บริการ

2.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะของวิถีชีวิตชุมชนที่ปรากฏของชาวบ้าน ระหว่างวันงานเทศกาล ชาวบ้านมีความรักมีความศรัทธาในความเชื่อในชุมชนของตนเอง แต่บางคนก็ไม่เชื่อเรื่อง พญานาค แต่ก็ไม่ลบหลู่ในปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ ตอนเช้ามีการดักบาตรทำบุญตามประเพณี สายขึ้นมีการจัดความรื่นเริงจนถึงตอนเย็น จะมีแสงสีเสียงปรากฏความสว่างไสว มีเสียงที่ อึกทึกคึกโครม ทุกบ้านมีการประดับด้วยดวงไฟอย่างสวยงาม ในระหว่างที่มีบั้งไฟขึ้นก็มีเสียง โห่ร้องด้วยความปิติยินดีที่ได้เห็นดวงบั้งไฟพญานาค และมีการแสดงเรื่องเล่าขานตำนานเรื่อง บั้งไฟพญานาค ซึ่งชาวบ้านและนักเรียนร่วมกันจัดขึ้น วิถีชีวิตชุมชนเป็นไปด้วยความ สนุกสนานรื่นเริง มีการสังสรรค์จับกลุ่มพูดคุยอย่างสนุก บ้างก็มีการดื่มสุรไปด้วย

ชาวบ้านผู้มีที่ดินหรือบ้านเรือตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำโขงถือว่าโชคดี เนื่องจาก สามารถตั้งร้านขายสินค้าและบริการไว้ขายให้นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งสามารถขายได้เป็นเวลา 3 วัน คือ วันก่อนวันออกพรรษา วันออกพรรษา และ หลังวันออกพรรษาอีกหนึ่ง ซึ่งยังมี นักท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังหลงเหลือ มีความหวังว่าบั้งไฟพญานาค อาจเกิดขึ้นหลัง วันออกพรรษาอีกก็เป็นได้

วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไปช่วงระยะ 3 วัน จากสังคมชนบท ที่ประกอบ อาชีพแบบพื้นบ้าน กลับกลายเป็นผู้ขายสินค้าและบริการ หลายอย่าง เช่น ร้านขายส้มตำ ไก่ย่าง บริการรับฝากรถ ฯลฯ การเงิน เศรษฐกิจ คล่องตัว

3. สภาพแวดล้อมหลังการจัดงาน หรือ ภายหลังเทศกาลสิ้น

3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพที่อยู่อาศัยของชุมชน ผู้คนที่หลังไหลเข้ามาจำนวนมากหลายหมื่นคน กลับสู่ภูมิลำเนาของตนเอง สถานการณ์กลับคืนสู่ปกติ ทิ้งไว้ซึ่งความสกปรก เต็มไปด้วย เศษขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเน่าเหม็น ต้นไม้ประดับประดาที่ปลุกไว้ หักชำรุดเสียหาย เนื่องจาก ถูกเหยียบซ้ำ และอื่นๆ นานัปการ เจ้าหน้าที่ของทางส่วนเทศบาล ตลอดจนชาวบ้านทำการเก็บ กวาดพื้นที่จัดสถานที่ต่างๆ ให้เข้าสู่สภาพปกติ เช่น วันก่อนมีเทศกาล เหลือไว้ซึ่งความ ประทับใจ ความทรงจำของผู้คนที่เดินทางมามากมาย และเฝ้ารอการกลับมาครบรอบ วันออกพรรษาอีกครั้งในปีถัดไป

สภาพถนนหนทาง เหตุการณ์กลับเป็นปกติ ประชาชนต่างกลับบ้าน ถนนหนทางสะดวกสบาย รวดเร็วกว่าเดิมเหมือนเดิม เหลือไว้ซึ่งความสกปรกด้วยเศษขยะ นานาชนิด

สภาพของน้ำ สภาพน้ำสกปรก เต็มไปด้วยเศษขยะบริเวณ ริมฝั่งแม่น้ำ โขงมากมาย

สภาพบริเวณพื้นที่การจัดงาน สภาพพื้นที่ภายในที่โล่งเหมือนเดิม แต่เต็มไปด้วยความสกปรก ด้วยปริมาณเศษขยะต่างๆ นานามหาศาลกระจายเต็มพื้นที่

สภาพพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว มีสภาพโล่งปราศจากผู้คนที่มาก เหลือไว้ซึ่งเศษขยะมากมาย เช่นเดียวกับสถานที่อื่นๆ

สภาพของสถานที่ทางราชการ หลังเทศกาล ประชาชนต่างแยกย้ายกัน กลับคืนสู่ภูมิลำเนา ในขณะเดียวกัน ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ก็คงเหลือน้อยตามปกติ

3.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะของวิถีชีวิตชุมชน คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจที่มีผู้คนจากทั่วทุกสารทิศเข้ามา เยี่ยมเยือนท้องถิ่นของเขา ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขากลับคืนสู่ตามปกติ เช่นวันก่อน เป็นเรื่องธรรมดาเมื่อมีการต้อนรับ ผู้คนมากมายที่มาเที่ยวชมแม้ในเวลาอันสั้น แต่ทำเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นชัดเจน เกิดรายได้จากหลายส่วน ซึ่งมีค่ามหาศาล จากการเข้าจอดรถและที่พักของนักท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งด้านจำนวนคน และจำนวนเงินที่สะพัด

กฎเกณฑ์ระเบียบของชุมชน ชาวบ้านชุมชน ได้แบ่งหน้าที่ จัดเก็บสถานที่ ทำความสะอาด เพื่อให้สถานที่นั้นอยู่ในสภาพเดิม

4. ความคิดเห็นของคณะผู้จัดงาน กลุ่มผู้ให้บริการ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

4.1 ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเตรียมงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ รู้สึกพอใจกับการสนับสนุนของชุมชน ($\bar{X} = 3.70$) รู้สึกพอใจกับการได้รับการระดมในการเตรียมงาน ($\bar{X} = 3.69$) รู้สึกพอใจกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นอยู่ภายในเขตเทศบาลตำบลจุมพล ($\bar{X} = 3.68$) พอใจผลการเตรียมงานโดยภาพรวม ($\bar{X} = 3.62$) การแต่งตั้งบุคคลต่างๆ ในการจัดงาน

เหมาะสม ($\bar{X} = 3.62$) รู้สึกพอใจกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ภายในเขตเทศบาล ตำบลจุมพล ($\bar{X} = 3.58$) การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.55$) ส่วนข้ออื่นอยู่ในระดับปานกลาง

4.2 ความคิดเห็นของประชาชนระหว่างงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า ทั้งโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด

4.3 ความคิดเห็นต่อการจัดเก็บงานภายหลังเสร็จงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า ทั้งโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด

4.4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดชมบั้งไฟพญานาค ($\bar{X} = 3.82$) ภาพรวมของงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ($\bar{X} = 3.76$) ด้านการบริการและการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.75$) ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.74$) ด้านสภาพแวดล้อม/บรรยากาศ ($\bar{X} = 3.71$) ด้านมารยาทของนักท่องเที่ยวท่านอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.64$) ด้านน้ำดื่ม ($\bar{X} = 3.64$) และด้านอาหาร ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับปานกลาง

5. ข้อเสนอแนะในการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

5.1 ข้อเสนอแนะของคนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะต่อการเตรียมงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ผู้จัดงานควรมีการปรับปรุงการปฏิบัติดังนี้ การประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ควรมีการวางแผนการดำเนินงานให้ดีขึ้น ผู้บริหารควรลงไปพื้นที่ดูแลฝ่ายปฏิบัติการมากขึ้น ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ ภาครัฐ วิสาหกิจ ให้รัศกลุ่มชัดเจน แก้ไขการจราจรบริเวณสะพานข้ามห้วยหลวง

ข้อเสนอแนะระหว่างการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ผู้จัดงานควรปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้ ผู้บังคับบัญชาของฝ่ายราชการ ควรมาดูแลการปฏิบัติงานข้าราชการผู้น้อย ควรจัดระเบียบการค้าขายสินค้าและบริการให้เป็นระเบียบ เมื่อเลิกงานควรมีการจัดบประมาณสนับสนุนการเก็บสถานที่

ข้อเสนอแนะหลังการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ผู้จัดงานควรปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้ ควรมีคณะติดตามประเมินผลการจัดงาน สํารวจการลงทุนของภาครัฐและเอกชนในการจัดงานแต่ละปี สํารวจความคิดเห็นของเจ้าภาพการจัดงาน ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น นักท่องเที่ยว มีปัญหาและมีอุปสรรคอะไรบ้างในงานเทศกาล การประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดงานให้เห็นเด่นชัดมากยิ่งขึ้น รณรงค์เรื่องการรักษาความสะอาด

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ควรมีการรณรงค์การจัดงานฉลองคู่สักปี เพื่อปล่อยให้ ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ แล้วสังเกตการเกิดปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ว่ามีการเกิดมากน้อยเพียงใด และเป็นการคืนธรรมชาติให้แผ่นดินลองคู่สักปี และนอกจากนั้น ยังเป็นการประหยัดงบประมาณให้กับภาครัฐ และเอกชนอีกด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

ข้อเสนอแนะการเตรียมจัดงานในปีต่อไป ควรมีการปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบเกี่ยวกับงานนี้ ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ จัดหาสถานที่บริการให้เพียงพอ เช่น ห้องสุขา ที่จอดรถให้นักท่องเที่ยวโดยไม่ต้องเก็บเงิน จัดระบบการจราจร ดูแลเรื่องราคาอาหาร และปริมาณของอาหาร และเตรียมบุคลากรในฐานะเจ้าภาพให้มีความพร้อมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะระหว่างการจัดงาน ในปีต่อไปควรปรับปรุงเรื่องต่อไปนี้ จัดพื้นที่ขายของให้เป็นระเบียบ จัดที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ที่จอดรถ ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูล เข้มงวดกฏกติกาชุมชน ควรมีการจัดนิทรรศการ การแสดงประวัตความเป็นมาหรือประเพณีพื้นบ้านของแต่ละถิ่น/จุดบริการนักท่องเที่ยว เพิ่มเจ้าหน้าที่ที่คอยอำนวยความสะดวก รักษาความปลอดภัย ควรมีการรณรงค์ดื่มเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์

ข้อเสนอแนะภายหลังการจัดงาน ควรปรับปรุงเรื่องต่อไปนี้ รณรงค์ให้มีการช่วยกันรักษาความสะอาดให้มากขึ้น จัดมาตรการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด รณรงค์นักท่องเที่ยวเก็บกวาดสถานที่ให้สะอาดก่อนการกลับสู่บ้าน มีเจ้าหน้าที่ให้บริการประชาชนตอนกลับบ้าน

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพแวดล้อมและการจัดงานของเทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะการเตรียมงาน (ก่อนการจัดงาน) ระหว่างการจัดงาน และภายหลังการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมก่อนการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

อำเภอโพธิ์ชัยเป็นอำเภอที่มีพื้นที่มาก ในจังหวัดหนองคาย ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาจึงปรากฏวัดต่างๆ รายล้อมตัวอำเภอ คนท้องถิ่นส่วนใหญ่อยู่มานานหลายช่วงอายุ จึงจะยังคงเห็นความเป็นพื้นเมืองของอาคารบ้านเรือน

สภาพแวดล้อมทั่วไป จากการศึกษาสภาพทั่วไปก่อนการจัดงาน พบว่าสภาพโดยทั่วไปเป็นลักษณะของสังคมเมืองกึ่งชนบท สังเกตจากในตัวอำเภอบ้านเรือนต่าง ๆ มีลักษณะเป็นตึกแถว อาคารพาณิชย์ แต่ผู้คนยังมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นลักษณะของชนบท ในเบื้องต้นก่อนถึงวันจัดงานเทศกาลออกพรรษา ผู้คนก็ดำเนินชีวิตตามปกติ ดังนั้นสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปก็เป็นเช่นเดียวกับลักษณะสังคมเมือง กึ่งชนบทที่ปรากฏในปัจจุบัน พอใกล้ถึงวันจัดงานเทศกาลออกพรรษา สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปได้ถูกปรับเปลี่ยนไปจากปกติพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมถนนหนทาง การเตรียมสถานที่สำคัญของทางราชการและเอกชน เพื่อคอยบริการนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นบริการฟรี หรือบริการแบบมีค่าใช้จ่าย ทุกฝ่ายพร้อมใจกันจัดทำ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในตัวอำเภอเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ รายล้อมด้วยสถานที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นทางราชการหรือเอกชน ประกอบความเจริญทางด้านวัตถุมีมากขึ้น สภาพที่อยู่อาศัยของชุมชนจึงได้ถูกปรับเปลี่ยนประยุกต์ตามสมัย แต่ความผูกพัน ความเชื่อ ทัศนคติที่พวกเขาศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำให้เป็นชาวบ้านที่เอื้ออารีแบบพื้นบ้านและดูเหมือนว่าชาวบ้านมีความภาคภูมิใจที่พวกเขาอยู่ ในฐานะที่เป็นเจ้าภาพต้อนรับคนจากต่างถิ่น จะเห็นได้ว่า ชาวบ้านอาศัยอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข กล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของชุมชนอยู่ในระดับค่อนข้างดี สอดคล้องกับ ดิเรก รอดสวัสดิ์ (2525 : 30-37) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้สิ่งที่มีชีวิตมีความสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายจิตใจและสังคมดี

1.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะของวิถีชีวิตชุมชนที่ปรากฏของชาวบ้านก่อนวันออกพรรษา พบว่า วิถีชีวิตชาวโพธิพิสัยเป็นแบบเรียบง่าย ตามแบบฉบับคนชนบท แบบชาวพุทธ แผ่ด้วยความเชื่อเรื่องผีสงวัญญาณ โดยเฉพาะความผูกพันเรื่องพญานาค ชาวบ้านมีความศรัทธามาช้านาน ประกอบอาชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคล ดำรงชีวิตโดยอาศัยธรรมชาติบ้าง เช่น ทำประมงน้ำจืดแบบชาวบ้านในลำน้ำโขง ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองก็ประกอบอาชีพค้าขาย ทั้งนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความพร้อมเพรียงกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมใจกันออกกวดึกา มีการวางกฎระเบียบของชุมชนเป็นอย่างดี

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวบ้านได้รับการปลูกฝังหล่อหลอมด้วยหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่สอนให้เป็นคนมีเมตตา เอื้ออารีต่อสัตว์ทั้งหลาย ประกอบกับอิทธิพลของพราหมณ์ที่สอนให้เชื่อเรื่อง เทพเจ้า เทวดา และทัศนคติพื้นฐานที่เล่าขานตำนานพญานาคมาเป็นระยะเวลานาน ความผสมผสานดังกล่าวมีผลทำให้ ชาวบ้านมีวิถีชีวิตเรียบง่ายแบบชาวพุทธดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข อาจกล่าวได้ว่า อิทธิพลของพุทธศาสนามีผลทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางสังคมของตำบลจุมพลที่ดี สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.ปยุตฺโต) (2548: ม.ป.ศ.) กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีว่า ได้แก่ ความมีกัลยาณมิตรธรรม ความมีกัลยาณมิตร คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหา และบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณทรงปัญญา มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือสนับสนุนชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่างตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กันให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรมการครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ, สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี

2. สภาพแวดล้อมระหว่างการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ระหว่างงาน และภายหลังจากการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค ผู้คนจากทั่วสารทิศเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้น ทั้งตัวเมืองโพธิพิสัย กลายเป็นแหล่งชุมนุมของผู้คนที่เดินทางมาพบปะกัน เหมือนกับการเฝ้ารอชมการแสดงอย่างใดอย่างหนึ่ง บริเวณพื้นที่ตลอดข้างทางเดินที่ไหนๆ ก็จะพบกับร้านค้า ที่คอยขายสินค้าและบริการแก่ผู้ต้องการ การจราจรคับคั่งรถติด ซึ่งไม่เคยปรากฏให้เห็นมาในรอบปี สภาพบริเวณพื้นที่การจัดงานเต็มไปด้วยผู้คนมาชุมนุมกัน

เป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นที่คูดับแคบลงทันที การสัญจรไปมาลำบากขึ้นเหมือนกับเดินอยู่ตลาดนัด สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเริ่มปรากฏเศษขยะอันไม่พึงประสงค์

ทั้งนี้พบว่า การที่ผู้คนเดินทางเข้ามามายังลักษณะนี้ หมายถึงการนำความเจริญและความเสื่อมมาพร้อมกัน ที่ว่านำความเจริญมาสู่พื้นที่ นั่นคือ คนที่เดินทางเข้ามา มาพร้อมกับการค้า การกิน การใช้ สินค้าและบริการ พวกเขาเหล่านั้นนำเงินตราจำนวนมากเข้ามาถึงในพื้นที่ตรงนี้ ความหมายคือ ทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นดีขึ้นและได้ประโยชน์มาก ส่วนความเสื่อมนั้นคือ การที่คนต้องกิน ดื่มน้ำ จับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการต่างๆ ไม่หมดแล้วเหลือเศษที่เรียกว่า “ขยะ” ปรากฏให้เห็นเกลื่อนกลาด มีผลต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมต้องเสื่อมลง สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (2548 : ม.ป.ศ.) ที่กล่าวถึง ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดปัญหานานัปการ เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและปัญหามลภาวะ สภาพแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม สกปรก มีขยะและสิ่งปฏิกูลเกลื่อนกลาดอยู่ตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวสูญเสียความสมดุล และเช่นเดียวกันกับ วีระ กระสินธุ์ โนรี ใจใส (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ตั้งแต่ปี 2536 - 2540 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผลกระทบสภาพสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น ขณะเตรียมการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการทำลายทรัพยากรดิน ภูเขา แม่น้ำ ทะเล ป่าไม้ เพื่อการก่อสร้างสถานที่พัก สถานบริการอาหาร สถานบริการความบันเทิง ทำถนนหนทาง ทำเรือ สนามบิน ดังนั้น การจัดการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลชุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ สุริย์ บุญญานุพงศ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การท่องเที่ยวเป็นตัวเร่งให้เกิดเปลี่ยนแปลงในชุมชนอย่างรวดเร็ว การพัฒนาด้านการคมนาคม การบริการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่างๆ รวมทั้งการบริการทางสังคมอื่นๆ ได้รับการสนับสนุนมากขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมการท่องเที่ยวได้ส่งผลทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนมากขึ้น การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมเพิ่มขึ้น มีโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพและการศึกษาสูงขึ้น พร้อมกับ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนอีกด้วย และการเปลี่ยนไปในส่วนนี้เป็นไปในทางลบมากกว่าทางบวก

2.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะของวิถีชีวิตชุมชนที่ปรากฏของชาวบ้าน ระหว่างวันงานเทศกาล พบว่า เปลี่ยนแปลงชั่วระยะเวลาของวันงานเทศกาล จากชีวิตแบบชนบท เป็นวิถีชีวิตแบบคนเมืองท่ามกลางแสงสีเสียง อีกทั้งอีกคือโคม ทุกบ้านมีการประดับด้วยดวงไฟอย่างสวยงาม เต็มไปด้วยความสนุกสนานรื่นเริง มีการสังสรรค์จับกลุ่มพูดคุยอย่างสนุก บ้างก็มีการดื่มสุราด้วย บ้างก็ขายสินค้าและบริการ วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไปช่วงระยะเวลา 3 วัน จากสังคมชนบทที่ประกอบอาชีพแบบพื้นบ้าน กลับกลายเป็นผู้ขายสินค้าและบริการ หลายอย่าง เช่น ร้านขายส้มตำ ไก่ย่าง บริการรับฝากรถ ฯลฯ การเงิน เศรษฐกิจ คล่องตัว

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชาวบ้านมีวิถีทัศน์เกิดปัญญา ค้นพบวิธีการหารายได้ ให้เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว จึงต้องเปลี่ยนวิธีการหารายได้แบบชาวบ้านมาเป็นการขายสินค้าและบริการเชิงพาณิชย์สมัยใหม่ วิถีชีวิตของแบบชนบทจึงเปลี่ยนแปลงไปชั่วขณะ

3. สภาพแวดล้อมภายหลังการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

ลักษณะของวิถีชีวิตชุมชนที่ปรากฏ ภายหลังการจัดงาน หรือ ภายหลังเทศกาลสิ้นสุด ชาวบ้านมีความภาคภูมิใจ ที่มีผู้คนจากทั่วทุกสารทิศเข้ามาเยี่ยมเยือนท้องถิ่นของเขา ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขากลับคืนสู่ตามปกติเช่นวันก่อน

ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้กลับสู่ดำเนินาของตนหมดแล้ว ก็เหลือคนในชุมชนเท่านั้น การดำเนินชีวิตจึงกลับเข้าสู่ภาวะปกติเฉกเช่นวันก่อน

4. ความคิดเห็นของคณะผู้จัดงาน กลุ่มผู้ให้บริการ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค

4.1 ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเตรียมงาน ระหว่างงาน และ ภายหลังเสร็จงานเทศกาลบั้งไฟพญานาค เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า ทั้งโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกภาคภูมิใจในฐานะที่เป็นเจ้าภาพ และมีความเต็มใจที่จะเสียสละเวลาของตน เพื่องานเทศกาลบุญประจำปีของพวกเขา ประกอบกับการจัดงานที่ดีมีคุณภาพ หมายถึง ความมีชื่อเสียงและส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมปรากฏการณ์มากขึ้น และแน่นอน เศรษฐกิจท้องถิ่นและรายได้ของตัวพวกเขาขอมดีขึ้น

ดังนั้นการที่ประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ย่อมมีสาเหตุมาจากความ
 เต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่และความภาคภูมิใจ ในฐานะเป็นเจ้าของงานเทศบาลบึงไฟพญานาค
 นั่นเอง

4.2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุคต่อเทศบาลบึงไฟพญานาค เทศบาล
 ตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง
 แสดงให้เห็นว่ายังมีข้อพร่องอีกมากมายที่จะต้องปรับปรุง ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็น
 นักท่องเที่ยวได้เสนอแนะไว้หลายประการ เป็นต้นว่า ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ จัดหา
 สถานที่บริการให้เพียงพอ จัดระบบการจราจร ดูแลราคาและคุณภาพ และที่สำคัญเตรียม
 บุคลากรในฐานะเจ้าภาพให้มีความพร้อมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะที่พบ บอกให้ทราบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวใน
 เทศกาลบึงไฟพญานาคของตำบลจุมพลยังไม่ประทับใจอย่างเต็มที่ ฉะนั้นหน่วยงานที่
 เกี่ยวข้องและคนในพื้นที่จึงควรตระหนักในเรื่องดังกล่าว และนำไปเป็นข้อมูลในการจัดงาน
 สำหรับปีต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ขั้นตอนการเตรียมงาน ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง วางแผนการ
 ดำเนินงานรัดกุม ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด แก้ไขการจราจร
 โดยเฉพาะบริเวณสะพานข้ามห้วยหลวง และที่สำคัญที่สุดควรเร่งเรื่องการรักษาความสะอาด

ขั้นตอนระหว่างการจัดงาน ผู้บริหารควรลงมากำกับดูแล ฝ่ายปฏิบัติการ
 อย่างทั่วถึง จัดระเบียบการค้าขายสินค้าและบริการให้มีความยุติธรรม

ขั้นตอนภายหลังการจัดงาน ให้มีคณะติดตามประเมินผลการจัดงาน สํารวจ
 การลงทุนของภาครัฐ สํารวจความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าภาพ ชุมชนนักท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวของประชาชนในเขต
 เทศบาลตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

2. ควรมีการศึกษาติดตามประเมินผล ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของการจัดงาน
เทศกาลบั้งไฟพญานาค ของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY